

*Izobraževanje za mentorje in regijske koordinatorje
natečaja Evropa v šoli 2024/2025*

6. november 2024

Digitalno suvereno državljanstvo: načela in prakse

mag. Simon Delakorda

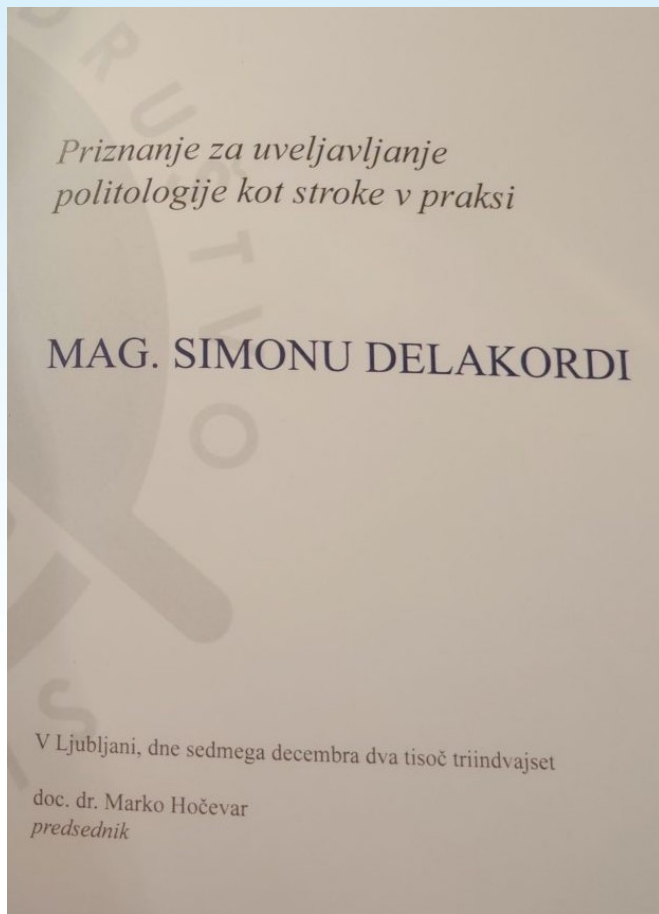
<https://www.inepa.si/>

**INŠTITUT
ZA
ELEKTRONSKO
PARTICIPACIJO**

Vsebina

- Predavatelj
- Stanje demokracije v svetu
- Digitalna preobrazba
- Družba tveganja
- Tveganja za mladino
- Digitalna suverenost
- Digitalno državljanstvo
- Prakse in ukrepi

**INŠTITUT
ZA
ELEKTRONSKO
PARTICIPACIJO**

Zavod Inštitut za elektronsko participacijo

*Prispevamo k razvoju demokracije z
družbeno inovativno rabo interneta.
www.inepa.si*

Elektronska demokracija:

- › svetovanje
- › analize in študije
- › predavanja
- › zagovorništvo
- › povezovanje
- › izobraževanje
- › projektno sodelovanje

Elektronska participacija:

- › spletne rešitve
- › interaktivno komuniciranje
- › upravljanje aplikacij
- › spletno moderiranje
- › priprava rezultatov
- › vključevanje
- › promocija

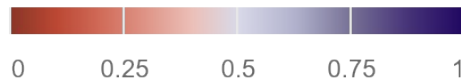
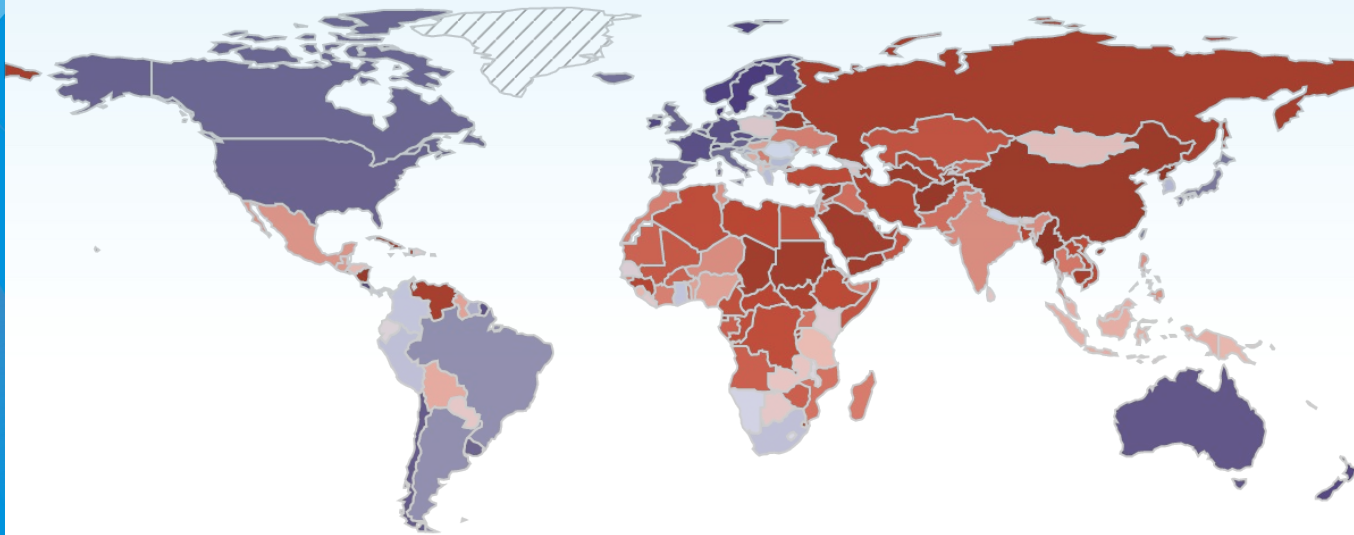
Nevladnik

Politolog

Digitalizacija

Globalno stanje liberalne demokracije

Liberal Democracy Index (2023)

Highcharts.com | V-Dem data version 14 |

91 držav je demokracij
(29 % svetovnega
prebivalstva)

88 držav je avtokracij
(71 % svetovnega
prebivalstva)

Povprečna stopnja
demokracije v letu
2023 je bila na ravni
tiste iz leta 1985.

Vir: https://v-dem.net/data_analysis/MapGraph/

ResearchGate
Keyword cloud analysis. | Download ...

Dreamstime.com
Illustation of Digital Transformation - K...

Adobe Stock
Word Cloud "Business Transformat...

Depositphotos
Digital Transformation ...

Digitalna preobrazba – besedni oblak

Digitalne tehnologije, procesi, poslovanje, podjetje, organizacija, sprememba

Vir: https://sbirky.ngprague.cz/dielo/CZE:NG.O_16479

Mesto človeka v digitalni preobrazbi

- Delovna sila (usposobljena za ustvarjanje vrednosti na digitalnem trgu)
- Potrošnik (usposobljen za uporabo storitev digitalne ekonomije)
- Stranka (usposobljen za uporabo digitalne javne uprave)

Sociološke razlage družbe

- **pozna moderna** (Giddens)
- **družba tveganja** (Beck) / **doba negotovosti** (Baumann)
- **mrežna družba** (Castells)

Značilnosti:

- ozaveščenost, emancipacija, individualizacija, fleksibilizacija, pluralizem, globalizacija;
- nepredvidljivost, COVID-19, podnebne spremembe, migracije, finančne krize, krčenje blaginje, potrošništvo;
- digitalne tehnologije, digitalizacija, umetna inteligenca;
- družbena kompleksnost, raznolikost identitet in življenjskih stilov, konflikti, nezaupanje v institucije in odločevalce;
- vse več komunikacije in vse manj dialoga.

Digitalni fevdalizem

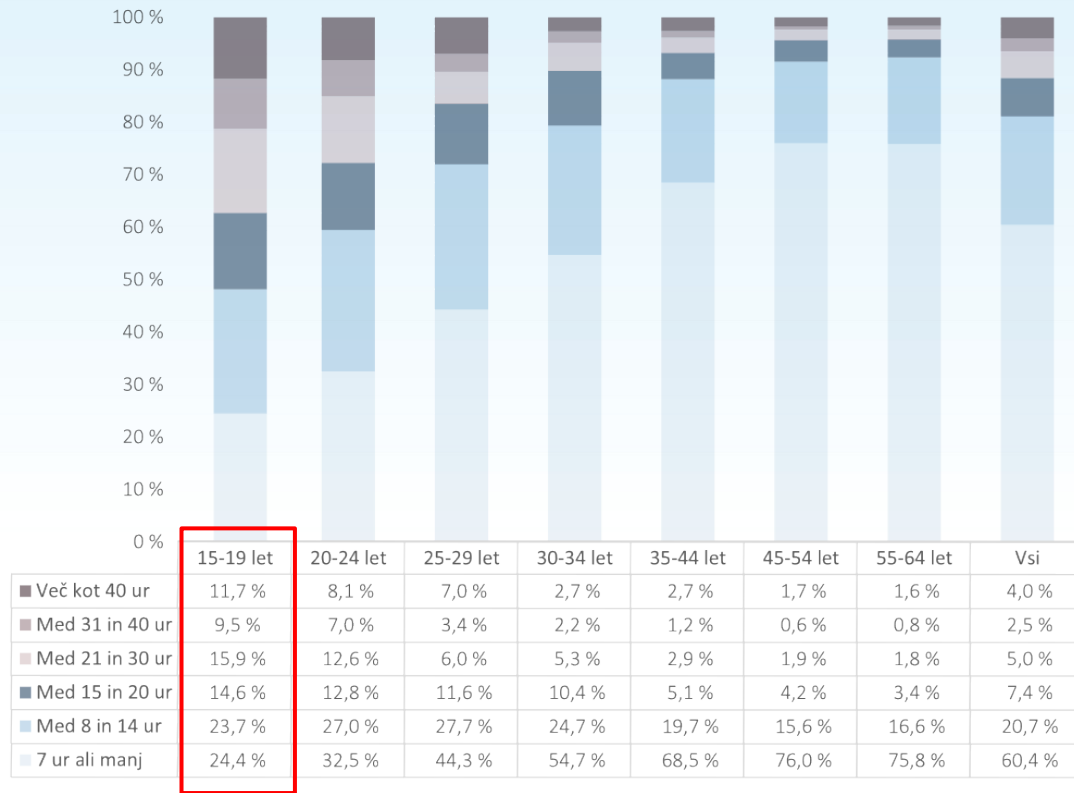

Letni prihodki 7 tehnoloških velikanov so znašali 1.519 milijard \$ v letu 2022.

Kolikšen je letni proračun države Slovenije?

Digitalna pogojenost (zasvojenost)

Več kot 1/5 mladih v starosti 15-19 let uporablja v prostem času internet vsaj 4,5 ure na dan.

Dobra četrtnina (26,3 %) mladostnikov, starih 11-17 let, je skoraj ves čas (čez dan) oz. je stalno v online stiku s svojimi dobrimi prijatelji.

Slika 3. Delež oseb glede na količino tedenske uporabe interneta v prostem času; skupaj in po starostnih kategorijah.

Digitalna pravičnost za otroke

- Problematika zasvojenosti z oblikovanjem digitalnih storitev
- Prilagojeno ciljanje, ki izkorišča ranljivosti potrošnikov
- Problematične poslovne prakse vplivnežev v družbenih medijih

Kaj je digitalna suverenost?

- Izvorno se nanaša na problem tehnološke suverenosti nacionalnih držav.
- Digitalna (tehnološka) nesuverenosti evropskih držav pri v razvoju tehnologij 5G omrežij, računalništva v oblaku, umetne inteligence, kvantnega računalništva, proizvodnje mikroprocesorjev in čipov itd.
- Problem ohranjanja konkurenčnost EU v podatkovni ekonomiji z vidika odvisnost od digitalnih infrastruktur, platform in storitev, katere upravljajo ameriška in kitajska tehnološka (internetna) podjetja.
- Problem digitalne suverenosti držav na davčnem in finančnem področju.
- Nemško predsedovanje Svetu EU 2020 je opredelilo digitalno (tehnološko) suverenosti za »vodilni motiv evropske digitalne politike«.
- Nemško razumevanje koncepta digitalne suverenosti vključuje poleg držav in podjetij tudi uporabnike digitalnih tehnologij.

Digitalna suverenost državljana do oblasti

- Zmožnost samozaščite pred državnim digitalnim nadzorom.
- Problem v demokratičnih (npr. ZDA) in nedemokratičnih državah (npr. Kitajska).
- V demokratičnih državah gre največkrat za dilemo med varnostjo in zasebnostjo.
- V Sloveniji se je izvajal digitalni nadzor pobudnikov in udeležencev protestov prek spremljanja objav na družbenih omrežij, ki je imel za posledico kaznovanje.
- Problematika mobilnih aplikacij za sledenje socialnim stikom v širši populaciji v času pandemije COVID-19 (pogojevanje obvezne uporabe).
- Pomembna ustrezna zakonodaja, nadzorne institucije ter orodja za šifriranje informacij in komunikacij.

Digitalna suverenost državljana do ekonomije

- Zmožnost uporabnikov (potrošnikov), da samostojno in informirano odločajo o upravljanju z osebnimi podatki v podatkovnem kapitalizmu.
- Evropska deklaracija o digitalnih pravicah in načelih za digitalno desetletje postavlja ljudi v središče digitalnega prehoda ter ga želi oblikovati v skladu z evropskimi vrednotami in predpisi.
- Problematika platforme ekonomije z vidika zasebnosti in varnosti uporabnikov digitalnih platform in storitev kot tudi ranljivost demokratičnih sistemov držav na vplive družbenih omrežij (npr. dezinformacije).
- Evropska akta o digitalnih storitvah in digitalnih trgih za bolj pošteno in varnejše spletno okolje.
- Digitalna pismenost uporabnikov z vidika razumevanja delovanja algoritmov prikazovanja sporočil na družbenih omrežij in njihovih posledic na zdravje ljudi (npr. zasvojenost).

Digitalna suverenost državljana do tehnologije

- Zmožnost samostojnega in informiranega odločanja posameznika o uporabi strojne in programske opreme ter spletnih storitev (tehnološka suverenost).
- Primer digitalne odvisnosti je t.i. »priklenitev na prodajalca« (ang. vendor lock-in), ki se vzpostavlja prek donacijskih shem računalniških programov in storitev tehnoloških korporacij za nevladne organizacije.
- Uporaba odprtokodne (proste) programske opreme ter odprtih formatov in standardov omogočajo posameznikom in družbi, da si na samostojen in neodvisen način ter v skladu z lastnimi potrebami, zagotovijo avtonomno in varno digitalno preobrazbo.

Projekt na Na-prostem.si

NA PROSTEM

za pravično digitalno družbo

Novice

Paketi

Usposabljanje

Donacije

O projektu

About

RSS novice na-prostem.si

*Uporabljaljaj odprtokodne
programe in bodi del
skupnosti NA-
PROSTEM.SI!*

Omogočamo prost dostop do preverjenih odprtokodnih programov in storitev ter udeležbo na usposabljanjih za njihovo uporabo.

Vir: <https://www.na-prostem.si/>

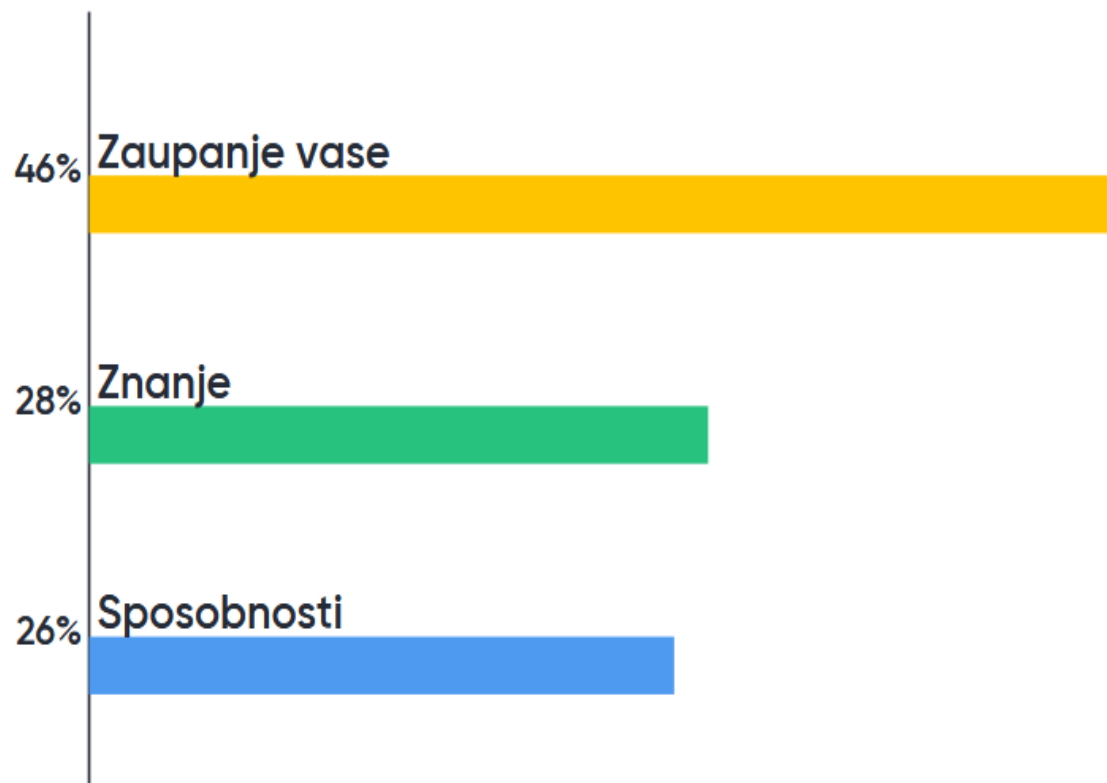
Aktivno digitalno državljanstvo za mlade

"Da je nekdo aktiven državljan, mora imeti določene sposobnosti, zaupanje vase in znanje."

Vir: Izobraževanje za aktivno v državljanstvo: Kako se lahko naučimo aktivne demokracije? (Roseanne Benn, 1999, str. 49).

Katere prvine aktivnega državljanstva so po vašem mnenju najpomembnejše?

Aktiven državljan zaupa vase

- je proaktiven
- ima lastno mnenje, samostojno razmišlja
- samostojno ukrepa, če je prepričan, da ima prav
- prevzema odgovornost
- predpostavlja, da bodo slišali in upoštevali njegov glas

Kviz EU in JAZ

Kviz EU in JAZ

Kviz je mišljen kot kratka in koristna predstavitev EU za mlade.

Uporabiti ga je mogoče samostojno ali skupaj s publikacijo [EU in JAZ](#).

Kviz sestavljajo štirje sklopi, v vsakem je 13 ali 12 vprašanj. Pri vsakem vprašanju sta možna dva poskusa: pravilen odgovor v prvem poskusu prinese dve točki, v drugem poskusu eno.

Zeleni smeško ti bo povedal, ali ti je uspelo pravilno odgovoriti.

Začnimo! Izberi področje, ki te najbolj zanima.

Igra »Bad news«

Od lažnih novic do kaosa!
Koliko zlobe je v tebi?
Odigraj igro in poskusi
pridobiti čim več sledilcev.

ZAČNI IGRATI

O igri

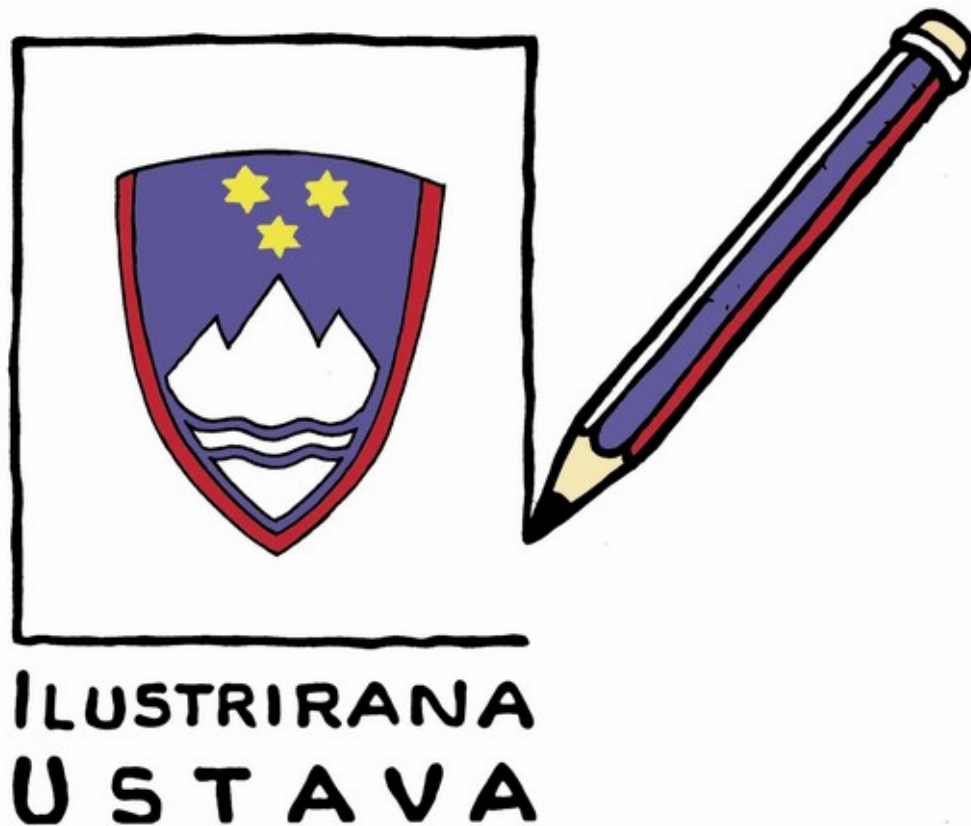
Za učitelje

Izzovi prijatelje

Vir: <https://getbadnews.si/#intro>

Ilustrirana Ustava RS v stripu

Igrifikacija

REPUBLIKA SLOVENIJA
STATISTIČNI URAD

JUNAKI SLOVENIJE so
najzabavnejši večigralski kviz!

Junaki Slovenije – napovednik

Participativni proračun za mlade v občini Tolmin

The screenshot shows the Instagram profile for 'mladapobuda'. The profile picture is a black circle with the text 'mlada pobu' and a logo. The bio reads: 'Mlada Pobuda. Predlagaj svoj mladinski projekt v občini Tolmin! 🇺🇦 na voljo 20 000€ mladi predlagamo, mladi glasujemo. Več info www.mladapobuda.si'. The profile has 21 posts, 216 followers, and 310 following. The main content area displays a grid of promotional graphics and photos. The graphics include a lightbulb icon, the 'mlada pobu' logo, a red speech bubble saying 'Oddaj pobudo!', a red background with 'Znani so rezultati glasovanja!', a yellow background with 'Registracija v volilni katalog je možna samo še danes do 20h!', and a teal background with 'Da boš lahko oddal/a svoj glas, se moraš najprej registrirati v volilni imenik!'. The photos show a man in a black jacket, a person on a skateboard, and a woman holding a sign.

Instagram

Search

Log In Sign Up

mladapobuda Follow

21 posts 216 followers 310 following

Mlada Pobuda
Predlagaj svoj mladinski projekt v občini Tolmin! 🇺🇦
na voljo 20 000€
mladi predlagamo, mladi glasujemo
Več info
www.mladapobuda.si

POSTS VIDEOS TAGGED

Znani so rezultati glasovanja!

Registracija v volilni katalog je možna samo še danes do 20h!

Da boš lahko oddal/a svoj glas, se moraš najprej registrirati v volilni imenik!

Oddaj pobudo!

mlada pobu

mlada pobu

mlada pobu

DIGITAL PARTICIPATION TOOLS

FOR YOUTH ENGAGEMENT IN LOCAL GOVERNANCE

Vir: <https://www.inepa.si/2022/06/28/study-on-digital-participation-tools-for-youth-engagement-in-local-governance/>

Ključno sporočilo

Digitalne tehnologije so le eno izmed orodij aktivnega državljanstva

Vir: <http://edition.cnn.com/2014/09/30/world/asia/objects-hong-kong-protest/index.html>

Pristopi k digitalno suverenemu državljanstvu

- tehnološka nevtralnost in digitalna suverenost v ukrepih za pridobivanje in razvoj digitalnih kompetenc mladih (digitalne pravice);
- spodbujati učenje o digitalnih tehnologijah brez tehnologije;
- spodbujati učenje o konceptih, ki omogočajo razumevanje delovanja digitalnih tehnologij;
- spodbujati učenje kritične in odgovorne rabe digitalnih tehnologij;
- razvijati digitalne kompetence za kakovostno življenje, ne samo za potrošnjo, storitve in trg dela;
- omogočiti kakovostno učenje digitalnih kompetenc po meri ciljnih skupin in njihovih potreb;
- ščititi človekove pravice in vrednote pred digitalnim fevdalizmom in digitalnim nadzorom;
- sistemsko omejiti uporabo pametnih telefonov med šolskim poukom.

Zaključek

- Nekritičen in reflektiran tehnofilski pristop k digitalni preobrazbi prinaša tveganja za družbo in posameznike.
- Potrebujemo močno regulacijo na področju digitalizacije in visoko stopnjo digitalne pismenosti prebivalstva.
- Pomembna ozaveščenost o etičnih vidikih digitalnih tehnologij.

Hvala za pozornost!

simon.delakorda@inepa.si

www.inepa.si / www.inepa.eu

facebook.com/zavod.inepa

x.com/Institut_INePA

si.linkedin.com/in/simondelakorda

INŠTITUT
ZA
ELEKTRONSKO
PARTICIPACIJO

CC BY 4.0